

Közlés nélkül betiltotta megjelenését

beszűntetni, most ismét megjelenteti. A reggeli lap mellett délben a most megjelenő *Friss Hírek*, délután pedig a szintén újra megindítandó *Szegedi Híradó* szolgálna a kormány politikáját Szegeden. Az ujonnan

meginduló lapok főszerkesztőjévé a kormány Béla Henrik volt nemzetgyűlési képviselőt, a *Budapesti Hírlap* főmunkatársát tenné meg, a kiadóhivatal igazgatója pedig Lippay Dezső lesz. *A kormány a három lap megindítását a legközelebbi napokra tervezi, amit bizonyít az is, hogy ezen a héten megérkezett már a kormánypárti lapok nyomdájába egy új rotációs gép és a jövő hét első napjaira több szedőgépet várnak.*

fordul, — halljuk a régi szent magyarok, a Vörösmartyak, a Döbrenteiak lábujjhegyen való járkálását a nemzet színházában. És a sötéten bordós, tompán aranyozott nézőtérben még találkozhattunk ama első színházlátogató asszonyások leányaival és unokáival, akik az imént jöttek át a Rondellából, hogy itt azután véglegesen olyan hajviselethez és olyan beszédhez szokjanak, amilyent Laborfalvi Róza a színpadról diktál. — És már csak azért is sajnálni való a mai fiatalság, mert még csak udvarát sem láthatja a régi Nemzeti Színháznak, ahol ama Henrik királyok és Rómeók, akikhez hasonlítani, legáltalában minden pesti fiatalember szeretett volna nappali valóságukban olykor borotvátlanul és pipiszárat szopogatva is megmutatkoztak, de amikor volt valamely jel a homlokukon, amelynél fogva nem látszottak közönséges embereknek. (A nemes, hatyútartású, árvalányhaj módjára lengező, szép színésznök a nappali udvaron, úgynevezett civil ruhában is mindig szívmegejtők voltak.) Itt a sekrestyék, az öltözők mellett egy életet lehetett volna eltölteni lelkesedéssel, figyelettel, áhítattal... Hát még mikor odabent a sűgő megrázta a csengetyűjét!

A tegnapi ködlovagjai A Mester, az utolsó népszerű ember Pesten

Írta: Kridy Gyula

Bizonyosan kukorékolva üdvözölték őt a tyúkretrechez, (a későbbi Wampetichhez) címezett vendéglő kakasai, amikor megláták; különösen a vén kakasok, amelyek már semmi egyéb nem voltak jók a világon, mint arra, hogy belőlük levest főzzenek a Mesternek.

A Mester volt az utolsó népszerű ember Budapesten, — utána nagyon sokan jöttek, akiket mesternek szokás tán még napjainkban is szólítani, de hajh, a népszerűségnek, ennek a békebeli érzeménynak végleg befűtteneték Pesten.

*

A Mester idejében a fővárosban látható szemeknek körülbelül ötven százaléka szelíd, tavaszias bárányszem volt, amely örvendően látszott a kertek frissen sarjadt fűvének, a pékek ropogós süteményének, a szaftos virstlinek, az esti színházba való menetelnek, egyszóval minden olyan apróságnak, amelyet a nagy belga író a „szegények kincsének“ nevezett.

De ugyancsak nagyon sok volt még a derűs arc is a városban, pedig nem is mindenki völgegye derülők között, volt közöttük öreg házaseMBER is.

Biztos, bizakodó nyugalommal haladtak végig ezek az arcok a pesti uccákon, a gyötrelmes gond nem torzította el sarkantyúrúgásaival a homlokokat, legfeljebb apró csirkekapargálásokat mutatkoznak a halánték körül, amikor annak ideje elérkezik. A szenvedélyes gyűlölködők is, akiknek békeéger harcain annyit izgult a régi Pest: joviális ebédutáni embereknek látszottak, ha az uccára vagy az emberi társaságba mentek; így például a régi harcosok közül olyan mókus-hajszja volt Lengyel Zoltánnak, amilyen bajusszal a kis színházak kómikusai akarnak elérni némi hatást, — míg ellenfele, a megtermett Polónyi Géza olyan flegmatikusnak látszott, mint egy céhmester... Valamiképpen úgy voltunk még akkor a haraggal, hogy az elpárolgott az emberekből, amint a levest eléjük helyezték az asztalra. Mire beköszöntött az este és az órásmesterek privát diligenciából is kivilágították boltjaik fölé alkalmazott óráikat, (senkinek se jutott eszébe bevenni az órák üveg-lámpáit), a pesti arcoknak szokásuk volt nekigömbölyödni, mintha a Duna fölött repülő vadludak elvitték volna észak felé a mindenkori élettelek zordonságát Pestről, — mintha Constantin abbé (Ujházi Ede ábrázolásában) bölcsességétől okosodott volna meg az egész város.

A Mester azon a Pesten élt, amelyben még szokása volt emlékebe eltenni bizo-

nyos színházi esték színlapjait annak is, akinek a neve éppen nem volt kinyomatva a színi cédulára. A Mester azon a Pesten élt, amikor a Nagykörúton jóformán minden ember ismerte egymást és a találkozás fölötti örömeiben zászlóként meglobogtatta kalapját. A nagy vöröszakállú Tiller, a katonai snájder az Andrásy útra befordulván, egyéb ismerős hiányában a házaknak, az ablakoknak köszönetet. És a nők keze szívesen nyult zsebkendőcskéért, hogy azt meglengessék hajók, versenylovak, esküvői menetek felé. (Csak egy pár vén mizantróp-jellemű szobatudós törli még azon a fejét, hogy miért örülnek oly kimondhatatlanul a nők, mikor esküvőt látnak.)

Ezen a Pesten a Jambó-nótától, a mindennapi ünnepélyektől, a tavaszi kocskörzótől, a menyecske nevetéstől, az étvágycsináló Digestol Glück tengerirákos plakátjaitól (amelyek mellé nem sokára oda kerülnek Ujházi E. plakátjai is a rumos üveggel), az uccákon vándorló ősbudavári bolondos zenekaroktól visszhangos Pesten volt a legnépszerűbb ember a Mester. Azt mondták felőle, hogy ő az élet művésze... Igaz, a régi Nemzeti Színház még helyén állt, mint a tizenkilencedik század szívünk közepéből fakadott kultúrájának a lovagvára; senkinek se jut eszébe, hogy A. A. gróf valamikor kultuszminiszter lesz és első ténykedése csúffá tenni a magyar tradíciókat a N. Sz. áthelyezésével. És a szent színházban esténként a Mester játszik.

*

Nem csodálom, hogy mostanában olyan gyakran hallani eféle önértéket kijelentéseket Pesten:

— Én még „valódi békebeli“ ember vagyok!

Az emberek úgy tüntetnek ezzel a „békebeliséggel“, mint valami rendjellel, amelyet valamely hatalmas életcsászár helyezett el a mellükön. Hát az igaz, hogy már csak azért is érdemes volt „békebeli“ embernek lenni ebben a városban, hogy esténként ellátogathattunk a régi Nemzeti Színházba. Valóban elolvashattuk a drótröstély alatt pirosuló vagy zöldülő színécudulákat, amelyek ennek a nemes, ódon koronázási templomok hangulataira emlékeztető épület bejáratánál az est jelentőségét hirdették. Ez épület bejárata elé bizvást odaképzelhettük ama nevezetes színházigazgató, Shakespeare alakját, amint gondolkozva jár fel és alá: vajjon királynő öfelsége eljön-e a mai előadásra? Ebben a kápolnaszerű előcsarnokban, ahol már tompított hangon beszél mindenki, aki a Kerepesi út túl- és kofahangjaiból ide be

Ebben a színházban nevedett Pest legnépszerűbb emberévé Ujházi Ede. Mert a Kerepesi út és a Hatvani ucca találkozásán volt akkoriban a város közepe.

*

Népszerű volt, — hogy a Mester népszerűségéhez hasonlatos fogalom az ő elmúlásával végleg elköltözött Pestről.

Voltak itt valaha más népszerű emberek is, mint például az öreg József Bárczy a mult időkbel, a közelből talán Főrczy polgármester, de Ujházi „Edus“ népszerűségével nem vetélkedhetett senki.

Egy ember, akinek nem voltak ellenségei, — mert az ő művészete előtt még pályatársai is beadták a derekukat, pedig ezen a pályán nem a legismeretlenebb dolgok közé tartoznak: a torzsalkodás és a gáncsvető irigység.

Egy ember, akit mindenki ismer a városban, — akár a „szárguló gilotin“ csengetésétől fölvert körúton, ahol állványait az imént szedték szét a házépítő tótok, akár a Belváros kanyarulatos uccáiban, ahol a patriciúsnék kesztyűs kezében megáll a portörölöröngy, amikor Edus az ablakuk alatt elballag, pedig ezek az asszonyások egyébként már annyira megvetették a férfinemet, hogy ártatlan por helyett egyébbel is leöntötték őket az emeletről. (Mert Ujházi pályája elején hősszerelmes is volt.) A múzeumkörúti, medvebundás cerberusoktól őrzött palotákban a fagyaltarcú komteszek egy-egy Nemzeti Színházi kirándulás után éppen annyit beszélgetnek Ujháziról, mint akár a józsefvárosi asztaltársaságoknál, ahová az előadás után menetetgetőzve érkezik meg a törzsvendég és szomjúságát egy hatalmas korttyal csilláptván, egy ember történetének a mesélgetéséhez kezd, amely embernek szerepét este Ujházi Ede játszotta. Éppen olyan tisztelettel várakozik a nagykörúti villamos, ha Ujházi mester felszállani készül, mint egykor a kerepesiúti lóvonatú kocsisok fékeztek, amikor a kockás ruhájáról messziről felismerhető Podmaniczky Frigyes az úttesten áttipegett. A konflis pedig, aki ebben az időben meglehetősen elbizako-

